

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/196/2019
Identifikačné číslo spisu:	7197899737
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Ľalík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7197899737.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Milana Ľalíka a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., v spore žalobcov 1/ F. Z., bývajúceho v Z., Y. XX, a 2/ O. Z., bývajúcej v Z., Y. XX, oboch zastúpených JUDr. Mikulášom Buzgóom, advokátom v Košiciach, Štúrova 20, proti žalovanej F. P., bývajúcej v Košiciach, Č.O. G. XX, zastúpenej JUDr. Matúšom Lemešom, advokátom v Košiciach, Kuzmányho 29, o vypratanie nehnuteľnosti a o vzájomnej žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 14 C 1009/1997, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. decembra 2018 sp. zn. 9 Co 331/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom Okresného súdu Košice I z 10. mája 2018, č. k. 14 C 1009/1997-648, m e n í tak, že žalobu o vypratanie parcely č. XXXX/X. o výmere 57 m², zapísanú na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie Košice - Severné Mesto, z a m i e t a.

Žalobcovia a žalovaná sú povinní nahradiť trovy štátu v rozsahu 50 % v lehote troch dní.

V ostatnej časti dovolanie žalovanej o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I v poradí piatym rozsudkom z 10. mája 2018 č. k. 14 C 1009/1997-648 uložil žalovanej povinnosť vypratať nehnuteľnosť, a to parcelu č. XXXX/X o výmere 57 m² - záhrada, zapísanú na LV č. XXXX pre okres Z., obec Z., kat. úz. V, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, zamietol vzájomnú žalobu žalovanej, ktorou sa domáhala určenia, že je výlučnou vlastníčkou uvedenej parcely, a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť náhradu trov konania žalobcom v rozsahu 100 % a náhradu trov štátu, ktorých výška bude uvedená v samostatnom rozhodnutí po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Konštatoval, že vzájomnej žalobe žalovanej o určenie, že je výlučnou vlastníčkou predmetného pozemku, nebolo možné vyhovieť. Hoci sa z vykonaného dokazovania javilo, že túto nehnuteľnosť nadobudli v roku 1994 vydržaním žalovaná a jej manžel -

pôvodný žalovaný 1/ (dnes už nebohý) W. P. do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ale tým, že k vzájomnej žalobe po smrti pôvodného žalovaného 1/ nepristúpili aj jeho potomkovia (syn a dcéra), na ktorých spolu so žalovanou prešlo vlastnícke právo k spoluvlastníckemu podielu k predmetnému pozemku po zosnulom poručiťovi v 1/3, nemôže byť daný naliehavý právny záujem žalovanej na určení jej výlučného vlastníctva, pretože takéto určenie nezodpovedá skutočnosti (reálnemu stavu), a tak nevedie k odstráneniu spornosti práva. Keďže sporný pozemok nebol predmetom dedičského konania po pôvodnom žalovanom 1/, preto sa naň nemôže vzťahovať dohoda dedičov (žalovanej a potomkov), že (ostatné, iné) nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom dedičského konania, nadobudla v celosti žalovaná bez povinnosti vyplatiť ustupujúcich dedičov - potomkov. O spornom pozemku ako o novoobjavenom majetku bolo potrebné vykonať dodatočné dedičské konanie, ale až potom, keď okresný súd najskôr určí, že predmetný pozemok patrí do dedičstva po nebohom poručiťovi, a následne vykoná vyporiadanie tejto parcely patriacej do dedičstva. Napokon podanej vzájomnej žalobe nebolo možné vyhovieť ani pre to, že určenie vlastníckeho práva po nebohom manželovi žalovanej (pôvodnému žalovanému 1/) je len posúdením predbežnej otázky vo vzťahu k určovacej žalobe, že predmetný pozemok patrí do dedičstva po nebohom poručiťovi, ktorej súčasná súdna prax dáva prednosť; v takomto konaní by však museli vystupovať všetci dedičia po nebohom vrátane jeho potomkov, keďže ide o prípad nerozlučného spoločenstva. Vzhľadom na to, že súd vzájomnú žalobu žalovanej, ktorou sa domáhala určenia, že je výlučnou (jedinou) vlastníčkou predmetného pozemku, zamietol a podľa zápisu v katastri nehnuteľností sú bezpodielovými spoluvlastníkmi tohto pozemku žalobcovia, súdu neostávalo rozhodnúť inak, ako žalovanej uložiť povinnosť túto nehnuteľnosť vypratať a žalobcom odovzdať.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovanej rozsudkom z 12. decembra 2018, sp. zn. 9 Co 331/2018, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a žalobcom priznal náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Uviedol, že súd prvej inštancie riadne a správne zistil skutkový stav, vec správne právne posúdil, takže s odôvodnením jeho rozhodnutia sa v celom rozsahu stotožnil. Žalovaná v odvolacích námietkach neuviedla žiadnu relevantnú skutočnosť, ktorá by zakladala existenciu ňou tvrdených odvolacích dôvodov. Zároveň dodal, že určenie vlastníckeho práva po nebohom manželovi žalovanej je len posúdením predbežnej otázky vo vzťahu k určovacej žalobe, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po nebohom. Súdna prax sa zjednotila na tom, že zákonný postup pri prejednaní dedičstva nie je možné obchádzať určovacím výrokom podľa § 80 písm. c/ O.s.p. (teraz § 137 písm. c/ C.s.p.) a vyhovieť žalobe uplatňujúcej určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vo vzťahu k dedičom právneho predchodcu, ktorá v dedičskom konaní nebola prejednaná, pretože takýmto postupom by súd legalizoval nadobudnutie dedičstva po nebohom bez jeho prejednávania dedičským súdom a jeho rozhodnutia v dedičskom konaní.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť a dôvodnosť vyvodzovala z výslovne citovaného ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p, podľa ktorého jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovanie jej patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V dovolaní však zopakovala skutkové okolnosti týkajúce sa uchopenia držby predmetného pozemku (parcely č. 2374/2) od roku 1962 a jeho užívania doteraz, ktoré podľa jej názoru súdy nesprávne právne vyhodnotili, keď vzájomnú žalobu zamietli a žalobe žalobcov vyhovel. Mala za to, že aj keď bola jej vzájomná žaloba zamietnutá, hoci sporný pozemok spolu s nebohým manželom nesporne vydržala ešte pred jeho smrťou a pred podaním žaloby, nebolo správne vyhovieť žalobe žalobcov a zaviazat ju na náhradu trov konania, pretože žalobcovia neuniesli dôkazné bremeno ohľadne popretia podmienok vydržania spornej parcely žalovanou. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, resp. tento rozsudok zmenil a vzájomnej žalobe vyhovel.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedli, že dovolanie nereflektuje skutočný procesný dôvod, pre ktorý bola vzájomná žaloba žalovanej zamietnutá. Podľa ich názoru napadnuté rozhodnutie je vecne správne. V ďalšom reagovali na skutkové okolnosti a závery, ktoré žalovaná v dovolaní spochybnila a predostreli svoj pohľad na skutkový stav, z ktorého - podľa ich tvrdenia - vyplýva, že dôkazné bremeno vo veci uniesli a preukázali, že sú skutočnými vlastníkmi predmetného pozemku. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalovanej odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 C.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal najskôr, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je opodstatnené.

6. Podľa § 124 ods. 1 C.s.p. každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu; toto ustanovenie sa vzťahuje aj na konanie pred dovolacím súdom (§ 438 ods. 1 C.s.p.).

7.1. Podľa § 420 písm. f/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.2. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

9.1. Definovať právo na spravodlivý proces je veľmi zložitá, lebo je jedným zo základných stavebných pilierov spravodlivej spoločnosti. Ale aj napriek tomu ho možno vymedziť tak, že právo na spravodlivý proces tvorí základ práva každého jednotlivca na prejednanie jeho vecí v konaní, ktoré splní všetky ústavné i zákonné kritériá spravodlivosti a v ktorého priebehu budú tieto kritériá bezpodmienečne dodržiavané a ktorých výsledkom bude spravodlivé a akceptovateľné (nielen stranami sporu, ale najmä nimi) rozhodnutie.

9.2. Do práva na spravodlivý proces sa premieta aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá síce nie je výslovne ukotvená v ústavnom poriadku, ale má svoj ústavnoprávny rozmer, lebo vyplýva z princípu nezávislosti sudcov, ako aj zásada zákazu tzv. deformácie dôkazu, či princíp opomenutého dôkazu, alebo uvalenia excesívneho dôkazného bremena niektorej zo strán sporu.

10. Porušením práva na spravodlivý proces je tak nesporne aj situácia, ktorá nerešpektuje pravidlá vymedzujúce proces vyhľadávania, vykonávania a hodnotenia dôkazov, teda situácia, kedy v hodnotení skutkových zistení absentuje určitá časť skutočností, ktorá vyšla v konaní najavo, eventuálne - alebo tým skôr - pokiaľ boli kvalifikovane namietané (hoci aj chybným petitom), ale nižšie súdy ich právne nezhodnotili v celom súhrne posudzovaných skutočností bez toho, že by napr. dostatočným spôsobom odôvodnili ich irelevantnosť. Pokiaľ takto nižšie súdy postupovali aj v prejednávanej veci, a to najmä vo vzťahu k ochrane vlastníckeho práva žalovanej k spornej parcele, dopustili sa okrem iného ľubovôle zakázanej v čl. 2 ods. 2 ústavy, teda naplnili vadu konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p., v dôsledku čoho odvolacím súdom riešená nosná právna otázka sa dostala do rozporu aj s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, čím naplnili ďalší dovolací dôvod podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

11. V tejto súvislosti treba na úvod uviesť, že právo nikdy nemôže byť interpretované len striktne formalisticky či mechanicky, lebo taký prístup so sebou nesie celkom nepriaznivé dôsledky. Právo totiž neexistuje preto, aby také nerozumné, nelogické a nespravodlivé dôsledky legitimizovalo, ale preto, aby

prinášalo racionálne a spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi stranami sporu, či medzi jednotlivcami.

12. Konajúci senát dovolacieho súdu vo svojej rozhodovacej činnosti pravidelne uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptované aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti.

13. Dovolací súd pri posúdení obsahu dovolania žalovanej (čl. 11 ods. 1 a § 124 ods. 1 C.s.p.) dospel k záveru, že keď sa v súdnej veci nižšie súdy v podstate zhodli na tom, že k určitému dátumu ešte pred začatím tohto konania žalovaná a jej nebohý manžel mohli vydržať vlastnícke právo k predmetnej parcele č. XXXX/X v tom rozsahu, ako táto bola ohraničená vystavaným plotom ešte pred roka 1962, teda postaveným ich právnym predchodcom, či naposledy rekonštruovaným samotnými žalobcami, ktorí namiesto pôvodného už zdevastovaného plotu postavili v roku 1980 na domnej hranici trvalý plot nový bez toho, že by si nárokovali na túto spornú parcelu, ktorú implicitne považovali za súčasť majetku žalovanej s jej nebohým manželom, lebo nejavili o ňu, do vzniku vzájomných sporov, záujem. Stalo sa tak až v roku 1996, keď po geodetickom spracovaní skutočného stavu hraníc a prečíslovaní inkriminovaných parciel vyšlo najavo, že predmetná parcela by mala patriť žalobcom, ktorí na základe uvedenej informácie pokojný stav narušili dňa 27. decembra 1997, kedy začali tento súdny spor o ochranu vlastníckeho práva k parcele č. XXXX/X - záhrady o výmere 57 m², hoci dovtedy (od uzavretia kúpnej zmluvy z 11. apríla 1973) rešpektovali skutočný užívací stav v prírode, vymedzený oplotením sporného pozemku v prospech žalovanej.

14. Vlastnícka žaloba na vydanie veci (rei vindicatio) smeruje proti tomu, kto vlastníkovi vec neoprávnene zadržuje. Na jej úspech teda treba preukázať, že žalobca je vlastníkom (prípadne oprávneným držiteľom) veci a že žalovaný vec zadržuje. Obrana žalovaného bude spočívať v popieraní týchto podmienok pre vyhovieť žalobe, prípadne i v tvrdení, že zadržiavanie veci je oprávnené, lebo mu svedčí právny titul držby (domnelý, pretože sa nesprávne domnieval, že vec nadobudol riadnym titulom). V právnej teórii i praxi sa v tejto súvislosti hovorí o námietkach proti vlastníckym žalobám.

15. Námietkami proti žalobe na vydanie veci (nehnuteľnosti) sa zaoberala aj publikovaná a ustálená judikatúra najvyšších súdnych autorít, napr. pod č. 65/1972 Zbierky rozhodnutí a stanovísk, ktorá v tejto súvislosti uvádza: „Základnou podmienkou úspechu všetkých žalôb vo veciach vlastníckych je preukázanie vlastníckeho práva žalobcu. Bez preukázania svojho vlastníckeho práva nie je totiž žalobca aktívne legitimovaný domáhať sa ochrany, ktorá mu ako vlastníkovi prislúcha, pričom dôkaz vlastníctva výpisom z katastra nehnuteľností nemožno vždy považovať za úplne hodnoverný a spoľahlivý (porov. § 70 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v platnom znení).“ Preto sa ochrany vlastníckeho práva môže domáhať aj ten, kto tvrdí, že je vlastníkom, hoci právny stav v katastri nehnuteľností svedčí niekomu inému.

16. Žalovaná so svojim nebohým manželom namietali formou obrany od samého začiatku tohto sporu, a od 2. októbra 2001 aj formou vzájomnej žaloby, že (i) žalobcovia sú len formálni vlastníci predmetnej novovytvorenej parcely od roku 1996, a že (ii) údaj v katastri nehnuteľností podľa § 70 katastrálneho zákona svedčiaci pre vlastnícke právo žalobcov, nie je hodnoverný, lebo túto parcelu dobromyseľne a nerušene v ohraničenom stave užívali od roku 1962 až doteraz, teda nadobudli vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti vydržaním. Mohlo sa tak stať aj v danej situácii, keď žalovaná s nebohým manželom nadobudli vlastnícke právo k parcele č. XXXX/X, predtým č. XXXX/XX na základe kúpnej zmluvy z 28. decembra 1962 a súčasne sa uchopili aj držby časti alebo celého susedného pozemku parcely č. XXXX/X. Právnym titulom držby tejto (spornej) parcely je v takom prípade nadobúdací titul len k skutočne vlastnenému pozemku (parcele č. XXXX/X) - kúpna zmluva z 28. decembra 1962; aj keď išlo len o putatívny titul, z hľadiska oprávnenej držby je postačujúci, lebo význam zohrávalo spoločné oplotenie, ktoré uznávali aj žalobcovia a ktorí ho v inkriminovanej časti aj rekonštruovali v roku 1980 na pôvodnom mieste.

17. Dobromyseľnosť je totiž presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si napríklad prisvojuje určitú vec alebo ňou disponuje (porov. § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ide teda o psychický stav, o vnútorné presvedčenie subjektu, ktoré samo osebe nemôže byť predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodiť presvedčenie nadobúdateľa o dobromyseľnosti, že mu vec patrí. Okolnosťami, ktoré budú svedčiť pre záver o existencii dobromyseľnosti, budú spravidla okolnosťami týkajúcimi sa právneho dôvodu nadobudnutia a svedčiace o poctivosti nadobúdateľa. Na rozdiel od preukazovania vlastníctva nebude treba, aby preukazoval platný právny dôvod nadobudnutia, riadny prechod vlastníctva, ale len okolnosti svedčiace o poctivosti nadobudnutia; v tom je základný rozdiel medzi ochranou vlastníctva a ochranou držby (R 45/1986). Nadobúdateľ svoju dobrú vieru nemusí ani preukazovať, lebo aj v pochybnostiach platí, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 in fine Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil (porov. 4 Cdo 102/2017, bod 17).

18. Pre vydržanie pozemku je rozhodujúci reálny stav v prírode, v akom držiteľ po zákonom predpísanú minimálnu dobu 10 rokov s pozemkom nakladá ako so svojím a je so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že mu tento pozemok (parcely) v príslušných hraniciach, určených v prírode hraničiacim plotom, vlastnícky patrí.

Pri hodnotení významu držby podľa minulej právnej úpravy nemožno prehliadnuť, že držba na základe zákona č. 131/1982 Zb. bola všeobecne prípustná; súčasťou skutkovej podstaty vydržania však bola len obmedzene.

Nová právna úprava (zákon č. 509/1991 Zb.) držbu uskutočňovanú do 31. decembra 1991 nekvalifikuje odlišne, len ju započítava do dĺžky nevyhnutnej vydržacej doby. Prítom však účinky súhrnnej právnej skutočnosti mohli nastať najskôr 1. januára 1992. Z toho možno vyvodiť, že celá 10-ročná lehota nemusí uplynúť až po jeho účinnosti, t. j. po 1. januári 1992.

19. Pre započítanie vydržacej doby treba zohľadniť aj ustanovenie § 865 ods. 3 Občianskeho zákonníka - ide o možnosť započítania vydržacej doby uplynutej pred 1. aprílom 1983 - podľa ktorého bolo možno túto dobu započítať celú (t. j. vlastnú, aj predchodcom), ovšem vydržacia doba nemohla skončiť skôr, než uplynutím jedného roka po 1. apríli 1983, teda 31. marca 1984.

Ustanovenie § 868 Občianskeho zákonníka uvádza, že pokiaľ nie je ďalej stanovené inak, spravujú sa ustanoveniami tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. januárom 1992. Vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. januárom 1992 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Podľa ustanovenia § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka sa vlastníkom pozemku v dôsledku vydržania stane osoba, ktorá kedykoľvek po 1. januári 1992 splní podmienky stanovené citovaným ustanovením. Zo zákona teda nemožno vyvodiť, že nie je možné prihliadať k dobe, po ktorú mal oprávnený držiteľ, resp. aj jeho predchodca, pozemok v držbe pred 1. januárom 1992 (porov. 4 Cdo 120/2019).

20. Nižšie súdy vzájomnú žalobu žalovanej ohľadne ochrany vlastníckeho práva k parcele č. 2374/2 správne zamietli z procesných dôvodov pre jej neprejednatelnosť, lebo trpela neodstrániteľnými vadami, hoci materiálne (spolu)vlastnícke právo jej už nesporne svedčilo; možno konštatovať, že v tomto rozsahu išlo o neprofesionálny výkon (či zlyhanie) advokáta v otázke znalostí príslušných procesných predpisov, vzťahujúcich sa na vlastnícke žaloby, hoci mu súdy dávali dostatok indícií, ako formulovať návrh. To však neznamenalo, že žalovaná strana v dôsledku tohto chybného procesného postupu „stratila“ vlastnícke právo k spornej parcele, ktoré nadobudla s jej nebohým manželom priamo zo zákona originárnym spôsobom už k 1. januáru 1992, teda bez potreby akéhokoľvek konštitutívneho či deklaratórneho aktu, a že súd potom mohol aj napriek uvedenému žalobe žalobcov o vypratanie parcely vyhovieť.

21. Možno teda uzavrieť, že aj keď odôvodnenie rozhodnutí nižších súdov, ale i dovolanie žalovanej, nepatria medzi najzrozumiteľnejšie procesné úkony, ale aj napriek tomu bolo možné z nich vyvodiť konečný záver, že list vlastníctva na parcelu č. XXXX/X nevystihoval ani po roku 1996 skutočné vlastnícke vzťahy (a v rozpore so zásadou „quieta non movere“, „čo je v pokoji, nech sa nehýbe“,

zasiahol do dovtedy všetkými stranami akceptovaných a nerušených vlastníckych vzťahov), pretože právny poriadok na Slovensku stále pripúšťa nadobudnutie vlastníctva nehnuteľnosti aj mimo katastra nehnuteľností (porov. § 134 Občianskeho zákonníka), najmä keď došlo k takej zmene, ktorá nebola katastrálne vykonaná tak, ako na to už bolo vyššie poukázané; údaje katastra nehnuteľností sú totiž hodnoverné iba dovtedy, pokiaľ sa nepreukáže opak (§ 70 katastrálneho zákona). Ide o zákonné popretie materiálnej publicity, keď zákon napevno stanoví prednosť existujúcej právnej skutočnosti pred formálnym zápisom v katastri nehnuteľností.

22. Podľa § 449 ods. 3 C.s.p. dovolací súd môže zmeniť napadnuté rozhodnutie, ak je dovolanie dôvodné a mal za to, že sám môže rozhodnúť vo veci; ide o prípad, ak odvolací súd nerozhodol správne a ak doterajšie výsledky konania ukazujú, že je možné o veci rozhodnúť. Ani dovolací súd totiž nesmie zabúdať, že pri riešení svojich inštančných kompetencií navonok, voči stranám sporu, vystupuje spolu s nižšími súdmi ako jeden celok. Vyšší súd je tu preto, aby meritórne napravoval pochybenia nižšieho súdu, a nie aby vyvodzoval procesné „sankcie“ voči stranám či nižším súdom iba preto, že nepostupovali v zmysle jeho požiadavky, či predstavy. Tým sa urobí zadost' aj požiadavke rýchlosti súdneho konania, ktorá je v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavným princípom. Časový horizont toho, kedy sa stranám sporu dostáva konečné rozhodnutie vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti konania. Čím je tento časový horizont dlhší, tým sa viac roztvárajú kontúry spravodlivosti ako v očiach strán sporu, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Celkovo sa tak oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre riadne fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu, ktorým podľa čl. 1 ods. 1 ústavy by Slovenská republika mala byť.

23. Z uvedených dôvodov dovolací súd vecne vstúpil do 22 rokov trvajúceho sporu, v podstate jednoduchého právneho stavu veci, a meritórne rozhodol o jeho podstate, čím ukončil dlhoročné porušovanie základných práv strán sporu nižšími súdmi, týkajúcich sa rýchlosti a hospodárnosti konania, legitímneho očakávania a ochrany vlastníckeho práva. Aj bez opakovaného vykonania dôkazov je najvyšší súd v rámci prieskumu oprávnený urobiť záver po tom, čo určité skutkové a právne závery zjavne vyplývajú zo skutočností zaznamenaných v súdnom spise, ktoré sú významné i pre otázku vydržania vlastníckeho práva žalovanou.

Tento rozsudok najvyššieho súdu nemožno voči žalobcom považovať za prekvapivý, lebo jeho právne posúdenie je len potvrdením faktického stavu od roku 1962, resp. 1973, ktorý obidve strany sporu akceptovali až do roku 1997.

24. Vzhľadom na to, že práve urobený záver ohľadne vzájomnej žaloby žalovanej nevylučuje nové posúdenie zosúladenia skutočného vlastníctva k spornej parcele so stavom v katastri nehnuteľností po tom, čo žalovaná podá (spolu s ostatnými dedičmi po jej nebohom manželovi) kvalifikovanú žalobu, dovolací súd jej dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. d/ a f/ C.s.p; zistil, že námietky žalovanej boli zjavne neopodstatnené.

25. Ak dovolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie, v odvolacom i dovolacom konaní podľa ustanovenia § 453 ods. 2 C.s.p. Vzhľadom na polovičný úspech obidvoch strán sporu, o trovách konania medzi stranami sporu rozhodol podľa § 255 ods. 2 C.s.p., a to aj vo vzťahu k trovám štátu.

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.